

אהבה וברכת הכהנים

על המתרחש על הארץ תלויה בהתנהגותנו, מקבלת חיזוק נוסף מדברי רבי חנינא בר פפא האומר: "כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, כאילו גוזל לקב"ה ולכנסת ישראל" (בר' לה, ע"ב).

לכאורה, ואולי לפי פשוטם של הדברים, ניתן להבין כי הגזלה נעשית כשהאדם אוכל את המזון שאינו שלו כל עוד לא בירך, אולם רש"י אינו נוקט בדרך זו, אלא אומר: "גוזל לקב"ה את ברכתו". מסביר זאת בהרחבה הרב א' קאהן בעקבות רבי חיים מוואלאז'ין, כי המזון אינו נגזל מהקב"ה, אבל יש כאן גזילה אחרת: האלוקים ברא את העולם כמערכת שבה האדם יכול לפתח יחסים עם מלך העולם, וכתוצאה ממערכת יחסים זו ירד השפע האלוקי לעולם, וברכת השכינה תחול. האדם שאינו מברך מתרחק מהקב"ה, ואינו מאפשר לשפע השכינה האלוקי לרדת, ובכך הוא גוזל את ברכתו של הקב"ה שאינה יכולה לחול על עם ישראל. לאור האמור נמצאנו למדים כמה חשוב וחיוני הוא המצב של "באהבה" בברכת הכהנים. רק במצב של הרמוניה ואהבה בקהילה ובחברה יכולים הכהנים לתפקד ביעילות כחוליה המקשרת שבאמצעותה מביאה על עצמה הקהילה המתברכת את ברכת הקב"ה. רעיון זה בא לידי ביטוי מעשי הלכתי, לפיו כל כוהן שאינו אוהב את קהילתו או קהילתו אינה אוהבת אותו, לא ישא את כפיו.

חזקו עלינו דברי רבותינו "גדול לימוד תורה שהלימוד מביא לידי מעשה (קיד' מ, ע"ב), ולכן מן הראוי לברר בכל קהילה וקהילה האם וכיצד ניתן להגיע בפועל למצב של "באהבה" המאפשר את תחולתה המקסימאלית של ברכת הכהנים בכל אתר, ועל ידי כך תתקיים בנו במלואה ברכת הכהנים: "ברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחנך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".

בפרשת נשא מצוים הכהנים לברך את ישראל (ו, כג). לפני אמירת הברכה עצמה, שהטקסט המקודש שלה נמצא בפרשתנו, מברכים הכהנים ברכה שמקורה בגמרא (סוטה לט, ע"א): "ברוך אתה ה' א-לוקינו מלך העולם אשר קידשנו בקדושתו של אהרון וצווננו לברך את עמו ישראל באהבה". מניין לקחו חז"ל את הציווי "באהבה" שלא מצאנו כי נצטוו עליו הכהנים ב מ פ ו ר ש ? בפירושו על ספר המצוות לרס"ג אומר ר"י פערלא: "כה תברכו - פנים נגד פנים, וזה סימן של אהבה וחובה". דומיא דכרובים, כפי שאומרת הגמ': "בזמן שישראל עושים רצונו של מקום היו הכרובים פניהם איש אל אחיו דוגמת זכר ונקבה" (ב"ב צט, ע"ב).

איתו יחס של "באהבה" שעליו מצוים הכהנים, בנשיאת הכפיים, אינו יחס חד סטרי אותו נדרשים הכהנים לפתח כלפי קהילת המתברכים, אלא מצב הצריך לשרור באופן הדדי בין הכהנים לקהילה המתברכת ובין חברי הקהילה לבין עצמם. בספרו 'נפש החיים' אומר רבי חיים מוואלאז'ין כי האלוקים חפץ לתת לאדם את כל הברכות שבעולם, אולם כדי שהאדם יוכל ליהנות מהשפע האלוקי היורד עליו הוא צריך להיות ראוי לברכה שכזו. לפי זה, רק במצב שבו שוררות הרמוניה ואהבה בקהילה המתברכת - מצב של "באהבה", יכולה הקהילה להיות ראויה וליהנות מהשפע האלוקי של ברכת הכהנים. השקפה זו, שעל פיה יכולת הקב"ה להשפיע

רק במצב שבו שוררות הרמוניה ואהבה בקהילה המתברכת, יכולה הקהילה להיות ראויה וליהנות מהשפע האלוקי של ברכת הכהנים

מתן תורה ביחד ולחוד

מורשה קהלת יעקב" (דברים לג, ד). לדעת חכמי התלמוד, פסוק זה ראוי ללמדו לתניקות מיד כשהם מתחילים לדבר, משום שיש בו כדי להדגיש את שני יסודותיה המרכזיים של תורת ישראל.

היסוד הראשון מדגיש את היות תורת ישראל "מורשה". לא רק "רושה", תכנים ומסרים העוברים באופן אוטומטי, מכוח הדין, מדור לדור, אלא "מורשה", מסכת ערכים שכל דור צריך להוסיף לה נופך משלו, ולצקת בה תכנים מיוחדים למקומו ולזמנו.

היסוד השני הוא היות "מורשה" זו שייכת ל"קהלת יעקב" כולה ומחייבת אותה, ולא רק לנושאי דגלה, הרבנים וחכמי התורה.

עיון בפרשת מתן תורה מלמד שכבר ביום המחרת, כתב משה את התורה, לימד אותה את בני ישראל, והקים שתיים עשרה מצבות כנגד "שניים עשר שבטי ישראל" (שמות כד, ד). אם אכן הייתה אחדות כה מופלאה במעמד הר סיני, מדוע לא הסתפק משה לאחרי בהקמת מצבה אחת, אחידה?

דומה שעולה מכאן רעיון חשוב שהיה ליסוד מוסד בעולמה של יהדות: אחדות אין פירושה אחידות. להפך. הפלורליזם, המחלוקת וריבוי הדעות הם ממאפייניה המרכזיים של תורת ישראל. ואכן, בעל "ערוך השולחן", רבי יחיאל מיכל הלוי עפשטיין, מגדולי חכמי ההלכה במאה העשרים, המְשיל את התורה לתזמורת סימפונית: כאשר כל נגניה מנגנים בכלי אחד, המנגינה משעממת, מונוטונית וחסרת תוכן. דווקא ריבוי הכלים וגיוונם, יוצר את התוכן העשיר המרהיב. ללמדנו: כשם שאין פגם בקיומם של "שבטים" שונים, בעלי מסורת שונה ומנהגים שונים, כך אין כל רע בקיומן של דעות שונות, ובלבד שתישמענה מתוך סובלנות וכבוד הדדי.

לאור זאת, אפשר שאין זה מקרי שליל חג השבועות מכוונה במסורת ישראל בשם "תיקון", תיקון ליל שבועות.

מעבר למסרים הקבליים שנתלו ב"תיקון" זה, יש בו גם תיקון חברתי חשוב ביותר.

בלילה זה עוסקים הכל, ממש כבשעת מתן תורה, בלימוד תורה משותף. יש בחוויה רוחנית זו בסיס ליצירת עולם מתוקן יותר. עולם שבו חיים גם בעלי המחלוקת בשלום וברעות, ולומדים להתייחס גם ל"אחר" מתוך סובלנות וכבוד הדדי.